

ŞEYH MURAT TEKKESİ VE VAKIFLARI

Yrd. Doç. Dr. Zeki TEKİN*

I- ŞEYH MURAT TEKKESİ

A-ŞEYH MURAT TEKKESİ ŞEYHLERİ

1-ŞEYH MURAT'IN HAYATI

Nakşibendi tarikatı Müceddidiye kolunun, Anadolu'daki ve İstanbul'daki¹ ilk temsilcisi ve şeyhi olan Şeyh Murat Efendi 1055/1645² yılında Keşmir'de doğdu³. Sufiyyenin büyüklerinden ve Nakşibendi tarikatının gözdelerinden olan Şeyh Murat Efendi; es-Seyyit Murat bin Ali bin Davut bin Kemalettin bin Salih bin Mehmet,

* Y.Y.Ü. Eğitim Fakültesi.

¹ M. Baha Tanman, 'Murad Buhari', *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, V, İstanbul 1994, 513.

² Mehmed Süreyya, *Sicilli Osmanî*, IV, Matbaa-i Amire, İstanbul 1308-1311, 357'de, *Şerh-i Silsiletü'z- Zeheb*, (Müellifi yok), Süleymaniye Kütüphanesi, H. Mahmut Efendi Kısmı nr: 2636, 3a'da, Şeyhi Mehmed Efendi; *Vekayii'l- Fudela*, Tıbbı basım, (Haz. Abdülkadir Özcan), III, İstanbul 1989, 673. sahifelerinde Şeyh Murat Efendi'nin doğumunu 1055/1645 olarak vermiştir. Brockelmann, *Encyclopaedia of Islam*, Supplement, II, Leyden 1938, 663, Ömer Rıza Kehhale; *Mucemi'l- Müellifin*, III, Beyrut 1993, 839'da, H.A.R. Gibb; 'Al-Muradi', *Encyclopaedia of Islam* (New Edition), VII, Leiden-New York 1993, 602'de Şeyh Murat'ın 1050 /1640 yılında doğduğunu yazmıştır.

³ Mehmet Süreyya, a.g.e, 357; Baha Tanman, a.g.m, 513'te Kabil'li olabileceğini belirtmiştir.

el-Hüseynî⁴, el-Buharî⁵, el-aslü'd-Dimaşk, el-Hanefî, el-Muradî olarak tanınır⁶. Semerkant beldesinin nakibü'l-eşrafi, Seyyit Aliyyü'l-Hüseyniyyü'l-Buharî'nin oğludur. Hâce Muhammet Mâ'sûm el-Farukî (vefatı 1098 / 1687)'nin müridi ve halifelerindendir⁷. Merkez kutup olarak da bilinir⁸. Nakşi-Müceddidiye dergahının Muradî kolunun kurucusudur.⁹

Henüz üç yaşında ayakları felçli olmasına rağmen hareketli bir hayat geçirdi¹⁰. Küçük yaşlarda Arapça, din ve fen ilimlerini medresede tahsil ettikten sonra yirmi yaşlarında hac farızasını ifa için Hicaz'a gitti. Daha sonra memleketine döndü, ardından Hindistan'a giderek Nakşibendi tarikatının Müceddidî şeyhlerinin ileri gelenlerinden Muhammet Masum el-Farukî'ye intisap etti¹¹. El-Farukî'nin sohbetlerinden feyz alarak terakki etti ve icazet alarak halifelerinden oldu. Bilahare memleketine ve oradan tekrar Hicaz'a gitti. Orada üç yıl kaldıktan sonra Bağdat'a gitti. Burada bulunan devrinin önemli zatlarını ziyaret ederek, İsfahan'a uğradı, daha sonra memleketi Buhara'ya döndü¹². Bir müddet Buhara'da kaldıktan sonra Belh ve Semerkant'a giderek buralarda yaşayan tasavvuf büyüklerinin sohbetlerine katıldı. Tekrar Bağdat'a dönerek orada bir müddet ikamet ettikten sonra Mekke'ye haccetmek için gitti. Mekke'den Mısır, Kahire¹³ ve Fatan'a gitti¹⁴. Oradan 1081/ 1670 yılında Şam'a giderek

⁴ El-Hüseynî olarak zikredilmesi, Şeyh Murat'ın Hz. Peygamberin torunu Hz. Hüseyin'in soyundan geldiğini göstermektedir.

⁵ Şeyh Murat Keşmir'de doğmasına rağmen el-Buharî nisbesiyle anılması, muhtemelen babası Seyyit Aliyyü'l-Hüseyniyyü'l-Buharî sebebiyledir.

⁶ Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Arifin Esmâ'ü'l-Müellifin ve Asarü'l-Musannifin*, III, İstanbul 1955, 424.

⁷ Hamid Algar, "Nakş-bendiyye Tarikatı Üzerine Bibliyografik Notlar", (Terc. İrfan Gündüz), *İslam Medeniyeti Mecmuası*, V/3, Mart 1982, 42.

⁸ Abdurrahman Cebertî, *Tarihu Acâibü'l-âsâr fi't-terâcim ve'l-ahbâr*, II, Beyrut (Tarihsiz), 140.

⁹ Başka bir kaynağın zikretmediği bu husus için bk; Hariri-zâde Kemaleddin, *Tibyanu Vesaili'l-hâkaik*, Süleymaniye kütüphanesi, İbrahim Efendi, nr: 432, III, 100b

¹⁰ Şeyhî, a.g.e, 673.

¹¹ Osman-zâde Hüseyin Vassaf, *Sefine-i Evliya-yı Ebrar Şerh-i Eşmar-ı Esrar*, II, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, nr: 2306, 55; Muhammed Halil el-Muradî, *Silkü'd-Dürer Fî A'yani'l-Karn İsnâ 'Aşar*, IV, Bulak 1301, 129.

¹² Şeyhî, a.g.e, 674.

¹³ Aynı yer.

¹⁴ Kehhale, a.g.e, 839-840.

yerleşti. Şam'da şöhreti her tarafa yayıldı¹⁵. Şam'da evlendi. Kötü şöhrete sahip olan bir evi tadil ederek Muradî Medresesi diye bilinen medreseyi kurdu. Ayrıca Saruca¹⁶ sokakta Nakşibendiyetü'l-Beraniye Medresesi'ni ve Mescidini kurdu. II. Sultan Mustafa Han'da bu medreselere ve mescide gelir getirmesi için Şam'da bulunan bazı köyleri vakfetti. Ayrıca mescide görevli tayin etti¹⁷.

İlk olarak 1092/1681 senesinde otuz yedi yaşında iken İstanbul'a geldi. Eyyüb el-Ensari'nin kabrinin bulunduğu Eyüp semtinde beş yıl kaldıktan sonra 1097/1686'da Şam'a döndü. Bir müddet burada oturduktan sonra tekrar hacca gitti. Hac dönüşü Şam'a gelip orada bir seneye yakın kaldı. 1119/1707 tarihinde beşinci defa hacca gitti. Bir sene kadar Mekke'de kaldı ve Şam'a döndü. Şam yakınlarındaki Karî¹⁸ isimli Kazada kendisine karşı yapılan saygısızlık nedeniyle 1120/1708 tarihinde tekrar İstanbul'a geldi. Sultan Selim Camii yakınlarında Bıçaklı Efendi diye tanınan zatın yanında kaldı¹⁹.

Halkın kendisine karşı aşırı teveccühü, Sadrazam Çorlulu Ali Paşa'yı (vefatı 1711) rahatsız ettiği için, kethüdalığından Kaptan-ı Deryalığa yükselttiği İbrahim Paşa'dan, Şeyh Efendiyi hacca gitmesi için Donanma-yı Hümayun'la Alanya sahillerine çıkarmasını ister. Alanya'ya çıkan Şeyh Murat Efendi, Konya ve Kütahya üzerinden Bursa'ya giderek, burada ikameti için yetkililerden izin istedi. Bu fiili durum devlet büyükleri tarafından kabul edilerek Bursa'da yerleşmesine müsaade edildi. Bursa'da irşat ve terbiye faaliyetlerine devam etti²⁰. Bazı araştırmalarda Çorlulu Ali Paşa'nın Şeyh Murat'ı Bursa'da ikamete mecbur ettiği, bu sebeple Alanya'ya çıkarılarak buradan Bursa'ya gönderildiği ifade edilmektedir²¹. Bu ifadeler gerçeği yansıtmaktan uzaktır. Şayet Bursa'ya ikamete mecbur edilmiş olsaydı, bu kadar uzun bir güzergah izlenmeyip, doğrudan doğruya Bursa'ya gönderilirdi.

¹⁵ Yusuf Nebhanî, *Cami u Keramatü'l-Evliya*, I, Mısır 1329, 205.

¹⁶ Komisyon, 'Murad-ı Münzavî', *İslam Alimleri Ansiklopedisi*, XVII, İstanbul 1989, 126.

¹⁷ Kehhale, a.g.e, XII, 214.

¹⁸ Şeyhî, a.g.e, 674.

¹⁹ Silsiletü'z-Zeheb, 3a-4b.

²⁰ Şeyhî, a.g.e, 674.

²¹ Bu araştırmalar için bk; Tanman, a.g.m., 513; Feyzanur Karaküçük, *Şeyh Mehmed Murad el-Buhari ve Tekkesi*, (Basılmamış Lisans Tezi, İ.Ü. Edb. Fak. Arşivcilik Bölümü), İstanbul 1993, 3.

Şeyh Murat Efendi'nin İstanbul'dan sadrazamın emriyle çıkarılmasını Abdülbaki Gölpınarlı, *Mevlâna'dan Sonra Mevlevilik* isimli eserinde, La'li-zâde Abdülbaki Efendi'den naklen, devrinin Melâmî kutbu, Şeyhülislam Paşmakçı-zâde Seyyid Ali Efendi (vefatı 1712) ile olan ilişkisine bağlar. Bu yolla Şeyh Efendi'nin Nakşîliğin yanında Bayramiye -Melâmîliğine de mensup olduğunu, Melâmîlik ile arası açık olan yönetimin bu durumdan tedirgin olduğunu, bunun için İstanbul'dan çıkarıldığını iddia etmesine karşın Gölpınarlı *Melamîlik ve Melamiler* isimli diğer bir eserinde ise, tam tersi bir ifade kullanarak Paşmakçı-zâde'nin Şeyh Murat'a intisap ettiğini belirtmektedir²². İlim ve tasavvuf alanında büyük bir şöhrete sahip olan Şeyh Murat 1681-1686 yılları arası İstanbul'da bulunduğu yıllarda Sultanın teveccühünü kazandığı, Şeyhülislam Feyzullah Efendi başta olmak üzere bir çok yüksek dereceli Osmanlı ulemasının kendisine intisap ettiği²³ göz önüne alınırsa ikinci rivayetin daha doğru olduğu kabul edilebilir. Buna ilave olarak Melamîlik gibi gerek halk ve gerek devlet tarafından yeterince anlaşılamayan sufi çevrelerin kendilerini çeşitli baskılardan korumak için halkın hoş nazarla baktığı tarikatlardan icazet aldıkları da bilinmektedir.²⁴ Ayrıca Şeyh Murat'ın sürgün edilmesi Paşmakçı-zade sebebiyle olmayıp, **Edirne Vakası** (1703) olarak bilinen olayın doğrudan muhatabı olan müridi Şeyhülislam Feyzullah Efendi sebebiyledir.

Şeyh Murat Efendi 1129/1717 senesi Ramazan'ında üçüncü ve son defa İstanbul'a gelerek²⁵, önce Eyüp civarında bulunan Hüseyin Efendi-zâde bahçesinde sonra da Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'nın (vefatı 1758) babası "reisü'l-etibbâ" Nuh Efendi'nin yalısında kaldı²⁶.

Şam'dan İstanbul'a geldikten sonra Galata'daki Kurşunlu Mahzeni ve havalisinde olup da bilinmeyen şühedayı ziyaret ederek, kendisine gelen ruhani işaret gereğince, burada bulunan sahabi

²² Tanman, a.g.m, 513.

²³ Muradi, a.g.e, IV, 129-131; Dina Le Gall, *The Ottoman Naqshbandiyya in the pre-Mujaddidi Phase: A Study in Islamic Religious Culture and its Transmission*, (Basılmamış Doktora Tezi), Princeton University 1992, 172-173.

²⁴ Ahmet Yaşar Ocak, *Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhitler*, İstanbul 1998, 256; Bir örnek olarak bak; Bilal Kemikli, *Sun'ullah Gaybi Divanı*, İstanbul 2001, 24-25.

²⁵ Mehmet Süreyya, a.g.e, 357.

²⁶ Silsiletü'z-Zehab, 4 b.

şehitleri padişaha bildirdi. Padişahın onayı ile Kurşunlu Mahzeni diye bilinen, 55 zira²⁷ boy, 44 zira eninde olan mahzeni tamir ve ihya ettirerek camiye çevirdi. Ayrıca Galata Gümrüğü duvarında ziyaretgah olan mezarlarını da bu caminin batı tarafına alıp, caminin içinde mezarların ziyaretgah kılınmasını tasvip ederek sağladı. Halen bu yer Kurşunlu Mahzeni Camii adıyla bilinmektedir²⁸.

Çankırlı Damat Mustafa Efendi'nin Eyüp Nişancı'sında medrese olarak bina ettiği ve oğlu Şeyhülislam Damat-zâde Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi'nin (vefatı 1742) Şeyh Murat için tekkeye dönüştürdüğü²⁹ yerde irşat faaliyetlerine devam etti. 12 Rebiülevvel 1132³⁰/23 Ocak 1720 tarihinde Pazartesi'yi Salı'ya bağlayan gecede yetmiş altı yaşında iken vefat etti. Cenaze namazı Salı günü Eyüp Sultan Camiinde eda edilerek Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi'nin isteği üzerine Eyüp Sultan semtinde Nişancı Paşa Camisi yakınındaki kendisi için tekkeye dönüştürülen medresenin dershanesine defnedilmiştir. O gün İstanbul halkının işlerini bırakıp Şeyh Murat Efendi'nin cenazesinde bulunmak için yarıştığı ve toplanan kalabalık yüzünden halkın bir süre yerinden kımıldayamadığı anlatılmaktadır³¹. Böylece türbeye dönüşen bu dersaneye kendinden sonraki postnişinlerden de gömülen olmuştur³². Vefatı üzerine çeşitli tarihler düşürülmüştür. Bunlar dan Aklî; *Kerâmet birle düştü Şeyh-i Ekber*. 1132 H³³. Seyyid Musa Kelim Efendi'de; *Kuş didi teessüfle kelîma tarih/ Dehr kıldı yine bir kenz-i Murâd-ı medfen* 1132 H³⁴, cümlesiyle tarih düşürmüştür.

İlim ve irfan sahibi Şeyh Murat Efendi'nin onbinden fazla hadisi ezbere bildiği rivayet edilir³⁵. Telif ettiği eserlerinden; *el-*

²⁷ Dirsekten Orta parmak ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü. Yaklaşık 75-90 cm arasında değişir.

²⁸ Şemdânî-zâde Süleyman Efendi, *Tarih-i Mür'î't- Tevarih*, (Haz. Münir Aktepe), I, İstanbul 1976, 173.

²⁹ Şeyhî, a.g.e, 674.

³⁰ Bağdatlı İsmail Paşa, *İzahü'l- Meknun Fi'z- Zeyli Ala Keşfü'z- Zunun An Esamiü'l- Kütübü Ve'l- Fünun*, II, İstanbul 1974, 530.

³¹ Vassaf, a.g.e, 55.

³² Tanman, a.g.m, 514.

³³ Hafız Hüseyin Ayvansarayî, *Mecmua-i Tevarih*, (Haz. Fahri Ç. Derin-Vahit Çabuk), İstanbul 1985, 224.

³⁴ Vassaf, a.g.e, 55.

³⁵ Mehmed Süreyya, a.g.e, 357.

Müfredâtü'l-Kur'aniyye fî Mücellideyn-i bi'l-Lugatü'l-Arabiyye ve'l-Farissiyeye ve't-Türkiyye önemli bir Ulumü'l-Kur'an çalışması olup, hayatını anlatan kitaplarda bahsedildiği gibi bir tefsir çalışması değildir. Arapça, Farsça ve Türkçe bir arada yazılmıştır. Eser bu tarzda yazılmasıyla türünde ilk sayılabilecek bir çalışmadır. *Resai'l-i Kesireti fi't-Tarikati'n-Nakşibendiyye*" isimli eseri Nakşibendi tarikatının adabından bahseder. La'li-zâde Abdülbâki Efendi tarafından tercüme edilmiştir. *Silsiletü'z-Zeheb*, seyr-i sülükun mertebelerinden bahseden arapça bir başka eserdir³⁶. *Mektubat-ı Muhammed Murad el-Buharî* isimli eseri; müritlerine, halifelerine, evlatlarına ve devlet erkanından bazı şahıslara yazmış olduğu mektupları içermektedir³⁷. *Mesmu'at min Muhammed Murad el-Buharî* isimli eseri ise; müritleri tarafından sohbet esnasında tutulan notlardan oluşmuş tasavvufi bir eserdir³⁸. Bir diğer eseri de; *Risaletü Lübsi'l-hurkati'l-Kadiriyye li's-seyyid Muhammed Murad el-Buharî*"dir. Bu eserde Şeyh Murat'ın Muhammed Masum'dan aldığı Kadiriye icazeti ve silsilesi konu edilmektedir³⁹. Vefatından sonra kerametleri ve faziletleri ile tasavvufi görüşlerini anlatan bir menakıb kaleme alınmış⁴⁰ ve tasavvuf biyografilerinde görüşlerine yer verilmiştir⁴¹.

Şeyh Murat Efendi'nin iki oğlu olup, isimleri Muhammet Bahaettin el-Muradî ve Mustafa el-Muradî'dir. İkinci oğlu hakkında kaynaklarda yeterince bilgi bulunmazken 1094/1682 yılında İstanbul'da doğan Muhammet Bahaettin hakkında tafsilatlı bilgi mevcuttur. Henüz babası hayattayken babasının Şam'da yaptırdığı tekkeye şeyh olarak tayin edilmiştir⁴².

2- SİLSİLENİN ŞEYHLERİ

Şeyh Murat'ın kol başı olarak kurup geliştirdiği tekkenin meşayih listesini tam olarak bulup çıkarmak mümkün olmamakla

³⁶ Mehmed Süreyya, a.g.e, 357-358.

³⁷ Bayezit Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi Kitaplığı, nr: 2456.

³⁸ Bayezit Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi Kitaplığı, nr: 1780.

³⁹ Süleymaniye kütüphanesi, Reşit Efendi, nr: 474.

⁴⁰ Mehmet Mekkî b. Halil el-İstanbulî, *Menakıb-ı Şeyh Mehmet Murat*, Süleymaniye Ktb, Murat Buharî Ksm, nr: 256.

⁴¹ Nehbanî, a.g.e, I, 342-345.

⁴² Muradî, a.g.e, IV, 114-115.

birlikte elimizdeki bir takım kaynaklardan hareket ederek büyük bir kısmını şu şekilde sıralayabiliriz;

1- Şeyh Seyyit Muhammed Murat, el- Buhari, en-Nakşibendi, halife-i İmam-ı Rabbanî-zâde Şeyh Hacı Muhammed Ma'sum el-Faruki. Doğum;1055/1645, vefatı; 12 Rebiülevvel 1132 /23 ocak 1720, türbede medfun.

2-Şeyh Kilişî Ali Efendi, Halife-i Şeyh Murat Efendi, vefatı; 1147/1734.

3-Şeyh Sırrı Ali Efendi, vefatı;1169/1757.

4-Şeyh Mustafa Efendi, Gelibolulu, vefatı;1176/1762.

5-Şeyh Yahya Efendi, vefatı; 1192/ 1778

6-Şeyh el-Hac Hafız Mehmet Efendi, Çanakkisarî, vefatı; 1199/1784.

7-Şeyh Mehmet Efendi, vefatı; 10 Rebiülevvel 1208/ 16 Ekim 1793.

22 Rebiülevvel 1216/3 Ağustos 1801 tarihinde Şeyh Mehmet Efendi'nin küçük oğlu Seyyit Süleyman'ın babasından ve ağabeyi el-Hac Mehmet Efendi'den boşalan buhuri görevinin kendine verilmesi için yazdığı arzuhalden; Şeyh Murat Tekkesinde, babası el-Hac Mehmet ibn-i Seyyit Mehmet'in şeyh olduğu ve bu tarihten bir süre önce vefat ettiği anlaşılmaktadır. Nitekim aynı zatın Maktul Mustafa Paşa Vakfının yevmiye dokuz akçelik buhuri vazifesini yürüttüğü de aynı arzuhalde yazılmaktadır⁴³.

8-Şeyh Hasan Efendi, meşihatı elinden alınmıştır, 1208/1794.

9-Şeyh Mahmut Efendi, meşihatı 1208/1794 tarihinde elinden alınmıştır⁴⁴.

18 Muharrem 1214/22 Haziran 1799 tarihli bir istida ile Şeyh Murat Tekkesi'ne Manisa'daki Saruhan Baba Zaviyesi'nden cihetli şeyh tayini istenmiş olması, tekkenin bir müddet şeyhsiz kaldığı

⁴³ Başbakanlık Arşivi, Cevdet Evkaf Tasnifi, nr: 27793.

⁴⁴ Tabibzâde Zâkir Mehmed Şükri Efendi, *Mecmua-i Tekaya*, 'Die İstanbuler Dervisch Konvente Und Ihre Scheiche', (Transkript; Mehmet Serhan Taysî-İndeks; Klaus Kreiser), Freiburg 1980, 56.

kanaatini uyandırmaktadır.

10- Şeyh Hüseyin Efendi, el-Hisarî, vefatı; 5 Cemaziyelahir 1236/10 Mart 1821⁴⁵.

18 Muharrem 1214/22 Haziran 1799 tarihinde, Şeyh Hüseyin'in verdiği arzuhalden; Şeyh Murat Tekke'sinin postnişini olduğu anlaşılmaktadır. Bu makamın kendisine kayın pederi Nakşi şeyhi Hafız Mehmet Efendi'den kalıp kalmadığı arzuhalden pek anlaşılmamakla beraber, kayın pederinden türbedârlık ve zaviyedârlık vazifelerinin dörtte bir hissesinin kaldığı açıktır⁴⁶.

20 Ramazan 1236/ 21 Haziran 1821 tarihinde verilen arzuhalde ise, Şeyh Hüseyin Efendi'nin çocuğu olmadan vefat ettiği ve kendisinin gerçekte Merhum Mustafa Paşa'nın, Eyüp semtinde, Otakçılar başında, Mehmet Bey Mahallesinde yeniden bina ve inşa ettiği camii ve Nakşi zaviyesinin şeyhi olduğu, aynı zamanda Şeyh Murat Tekkesi'nin şeyhliğini de vekaleten yürüttüğü belirtilmiştir⁴⁷. Bu ifadelerden o dönemlerde Şeyh Murat Tekkesi'nde bir boşluk yaşandığı anlaşılmaktadır.

11- Eş- Şeyh Mehmet Sadi Efendi, vefatı; 11 Zilhicce 1248/1 Mayıs 1833.

12- Şeyh Mehmet Esat Efendi, Damat-ı Şeyh Hüseyin el-Hisarî, vefatı; 13 Muharrem 1260/3 Şubat 1844, tekkede medfundur.

13- Şeyh Mehmet Esat oğlu Şeyh Hafız Feyzullah Efendi, Reisü'l- Kurra, vefatı; 25 Cemaziyelevvel 1284 / 25 Eylül 1867.

14-Şeyh Süleyman el-Belhî, vefatı; 6 Şaban 1294/16 Ağustos 1877.

15-Şeyh Abdülkadir Efendi ibn-i Şeyh Süleyman el-Belhî, vefatı; 27 Recep 1341/24 Mart 1923⁴⁸.

B- TEKKENİN TARİHÇESİ VE MİMARİ ÖZELLİĞİ

Sadrazam Mustafa Paşa'nın, Nakşi tarikatının bütün işlerini,

⁴⁵ Tâbibzâde, a.g.e, 56.

⁴⁶ C. Evkaf, nr: 16244.

⁴⁷ C.Evkaf nr: 11159.

⁴⁸ Tabibzâde, a.g.e, 56; Mehmet Nermi Haskan, *Eyüp Sultan Tarihi*, İstanbul 1996, 82

sözlerini, hareketlerini, duruş ve davranışlarını inceleyerek, ulemanın ve fukehânın önde gelenlerinin tasdik ve itiraflarına da bakarak, seyr-i süluklarının düzgünlüğünü müşahade ederek, Nakşi dergahına muhabbet etmesi,⁴⁹ Şeyh Murat Efendi'nin Osmanlı Devleti sınırları içinde yayılmasına hizmet ettiği bu dergahın temelini ne kadar sağlam ve istikamet üzere olduğunu göstermektedir.⁵⁰

Şeyh Murat Tekkesinin daha önceleri Çankırlı Damat Mustafa Efendi tarafından medrese olarak inşa edildiği ve oğlu Şeyhülislam Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi tarafından Şeyh Murat için tekkeye dönüştürdüğü ifade edilmişti. Aynı şekilde Baş Muhasebe Kaleminden verilen kayıta; 'Minkari-zade Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi'nin Eyüp civarında Şeyh Murat için müceddeden ihya ve bina eylediği Nakşibendî tekkesi'⁵¹ ifadesinden de anlaşılacağı üzere medrese yenilerek tekkeye dönüştürülmüştür. Arşiv kayıtlarına rağmen tekkenin vücut bulması ve işlevsel özellikleri açısından konuya farklı yaklaşan araştırmalar da vardır; Örneğin tekkenin yapılışını Şeyhülislam Damat-zade Ahmet Efendi'den başlatarak "medrese veya darü'l-mesnevi olarak yapıldığı"⁵² ve yine aynı şekilde "Şeyh Murat Dergahı Şeyhülislam Ahmet Efendi tarafından evvela mesnevi hane olarak yapılmış, Şeyh Murat Efendi burada bir müddet mesnevi okutmuş, sonradan hücreler ilavesiyle mesnevi hane; Nakşibendî tekkesine tahvil edilmiştir"⁵³ denmektedir. Şeyh Murat Tekkesi'ne Mevleviliğin ilave edilmesi gerçekte örtüşmemekte ve kaynak eserlerde buna ilişkin bir bilginin mevcut olmadığı dikkate alınırsa bu gibi ifadeleri ihtiyatla karşılamak gerekmektedir.

Şeyhülislam Minkari-zade Yahya Efendi'nin damadı ve Çankırlı Damat Mustafa Efendi'nin oğlu olan Şeyhülislam Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi 1742 yılında vefat etti. Babasının kurmuş olduğu vakfın gelirlerinin önemli bir kısmını Şeyh Murat Efendi'nin emrine verdiği tekkeye tahsis etmiştir⁵⁴. Zilhicce 1154/Şubat 1742 tarihinde vefat eden Ahmet Efendi, babası Çankırlı Damat Mustafa Efendi'nin

⁴⁹ Şemdâni-zâde, a.g.e, 173.

⁵⁰ Gibb, a.g.m. 654.

⁵¹ C. Evkaf, nr: 2458.

⁵² Şenalp, a.g.m, 13.

⁵³ Baha Doğramacı özel koleksiyonu.

⁵⁴ Şeyhi, a.g.e, 674.

yanına aynı dergaha defnedilmiştir⁵⁵.

Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi, zamanının kutbu olan Şeyh Seyyit Murat Efendi'ye intisap etmiştir. Büyükdere yakınında Kefeli Köyü adı ile bilinen yerde yalıları vardır. Yalıların karşısında bulunan köy mescidi ile alakaları olup, Sütlüce İskelesi meydanında bulunan çeşme de kendilerininindir⁵⁶. Evi İstanbul'da Çerağî Hamza Mahallesindedir⁵⁷.

Şeyh Murat Efendi Dergahı, Nakşi zaviyesi olarak hizmet gördüğü gibi, son zamanlarına doğru bir müddet Hamzavî-Melâmî tekkesi olarak da faaliyet göstermiştir. Reisü'l-Meşayih Hafız Feyzullah Efendi(vefatı;1284/1867) zamanında diğer tekke ve zaviyelere şeyh tâyin eden "Meşihat Makamı" vazifesi de görmüştür. Dergah'ın Lale Devrinde tadilat geçirdiği veya yeniden yapıldığı sanılmaktadır.

Külliyeye; mescit, semâhâne, türbe ve medrese ile yıkılan selamlık ve harem binâlarından meydana gelmektedir. Şadırvanı ve çeşmesi mevcut olmamakla beraber, dergahın bahçesinden geçen "Kırk çeşme" suları dokuz adet tarihi çeşmeyi beslemektedir⁵⁸.

Dergah ilim ve teknolojiye önem vermiş ve benimsemiştir. Türkiye'ye ilk defa gelen taassubun "Şeytan arabası" diye isimlendirdiği üç bisikletten birinin dergaha alınması bu açıdan önemli bir örnektir. Ayrıca selamlık ve harem binaları arasında Löklaşe piliyle çalışan bir irtibat sistemi mevcuttur⁵⁹.

Dergahın haziresinde devrin önemli şahsiyetlerinden bir çok insan medfundur. Bunların içinde Şeyhülislam Damat-zade Ebü'l-Hayır Ahmet Efendi hem tekkenin banisi hem de tekkeye bir çok akarını vakfetmesi açısından dikkat çekmektedir.

Tekke haziresinde medfun olan diğer önemli şahsiyetler ise

⁵⁵ Komisyon, İslam Alimleri Ansiklopedisi, XVII, 128.

⁵⁶ Müstakîm-zâde Süleyman Saadettin, *Devhatü'l-Meşayih*, Tıbbı basım, İstanbul 1978, 90.

⁵⁷ C. Evkaf, nr: 32334.

⁵⁸ Tekkenin mimarî özelliği detaylı bir şekilde Tanman tarafından incelenmiştir. Detaylı bilgi için bak; Tanman, *İstanbul Tekkeleri'nin Mimarî ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri*, II/1, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), 833-845.

⁵⁹ Muharrem Hilmi Şenalp, 'Eyyüb Sultan'da Şeyh Murad Külliyesi', *Lale*, yıl 1, sayı 1, Temmuz 1982, 23-24.

şunlardır; Önemli hat sanatı erbabından, talik-nüvis Şeyhülislam Veliyüddin Efendi(vefatı; 1182/1768), klasik Türk Mûsikisi üstatlarından Hüseyin el-Hisarî (vefatı;1236/1821), hukuk alimi Muhammet Gedûsî (vefatı; 1253/1837), büyük hattatlarımızdan Mahmut Celâlettin (vefatı; 1245/1829), kadın hattatlarımızdan Esmâ İbret Hanım (doğ; 1194/1780), Mühendishâne-i Berr-i Hümayûn Hafızı Fethi Efendi (vefatı; 1277/1860), aynı mektebin hattatlarından Sadullah Efendi (vefatı; 1264/1847), İzzî Tarihi müellifi hattat Vakanüvist İzzî Efendi (vefatı; 1168/1755), *Yenâbiu'l – Mevedde* adlı eserin sahibi Seyyid Süleyman Belhi (vefatı;1294/1877); Mevlevi Şeyhi Seyyid Abdulkadir Belhî (vefatı;1341/1922). Reisü'l-Meşayih Hâfız Feyzullah Efendi (vefatı;1284/1867), ile daha bir çok kişiler hazirede medfundur⁶⁰.

II- ŞEYH MURAT TEKKESİ VAKIFLARI

A- MEVKUFATI

Şeyhülislam Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi, Eyüp'te Nişancı Paşa Mahallesi'nde bulunan Şeyh Murat Tekkesi'ne zengin akarlar vakfetmiştir. Cevdet Evkaf, nr: 32334'de 5 Muharrem 1200/9 Kasım 1785 tarihli vakfiye suretinin aslı İstanbul Kadısı Abdullah Efendi'nin sicilinde kayıtlı ve Gurre-i Ramazan 1145/15 Şubat 1733 tarihlidir. Şeyhülislam Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi tarafından tanzim edilen Vakfiyede bu vakıflar şöyle sıralanmıştır;

1-Sütlüce Kasabasında bulunan arazi,

2-Kapucu Bağı diye bilinen bir taraftan Abdüsselam bahçesi, umumi yol ve iki taraftan Sultan Bayezit Vakfı ile sınırlı, mukatalı arazi,

3- Müteveli izni ile vakfa bağlanan çeşitli binaları olan menzil,

4-Bir taraftan Ermeni maşatlığı sınırında bulunan bina,

5-Uzunluğu ve genişliği 35000 zira olan kare şeklindeki ve içinde meyveli ve meyvesiz ağaçları bulunan bahçe.

Yukarıda yazılı arsa ve menzil binalarının, parça parça bölünüp kiraya verilmesi, burayı kiraya tutanların üzerine yaptıkları binaya mahsuben almaları ve dörtte birini Eyüp civarında Nişancı Paşa

⁶⁰ Şenalp, a.g.m, 23; Karaküçük, a.g.t, 42-81.

Mahallesinde eskiden yaptırılan Nakşibendi hangahı vakfına verilmesi şart koşulmuştur.

6-Toplam 1850 akçe icareli 56 adet menzil,

7-Hasköy Kasabası'nda Piri Paşa Mahallesi'nde bulunan bir taraftan Solomon Yahudi, bir taraftan Kayıkçı Mehmed menzili, bir taraftan boş arsa ve bir taraftan umumi yol ile sınırlı, 231,5 zira olan kare şeklindeki arsa üzerine bina edilmiş iki katlı, ikinci katında iki oda birinci katında iki oda bir sofa ve bir tuvalet bulunan, avlusu olan menzil,

8-Eyüp bölgesinde Takyeci Mahallesi'nde bulunan dört tarafından Künçü Ahmet Çelebi menzili ve Kalaycı Ali Bey Bostanı, Emine Hatun menzili ve umumi yol ile hudutlu bir bab fevkâni ve bir bab tahtani oda, bir kenef, su kuyusu bulunan meyveli ve meyvesiz ağacı olan bahçeli menzil,

9-İstanbul'da Hoca Ali Mahallesi'nde dört tarafı Ömer Beşe ve el-Hac Mehmet menzilleri ile hudutlu olan 95 zira olan kare şeklindeki arsa üzerine bina edilmiş iki katlı; iki oda, bir sofa, tuvalet ve avlusu bulunan üç tarafı taş duvar ve dördüncü tarafı dolma olan menzil,

10-Eyüp bölgesinde, Baba Haydar Nakşibendi Mahallesi'nde bulunan dört tarafı Keçeci İbrahim Çelebi ve el-Hac Hasan ve Ramazan Çelebi menzilleri ve umumi yol ile sınırlı, içinde iki odası bulunan iki katlı, musandıra altında bir mutfak ve müşterek su kuyusu olan meyveli meyvesiz ağaçlıklı bahçeli menzil,

11-Eyüp'te Koca Kasım Paşa Mahallesi'nde bulunan, dört tarafı Çorlulu zevcesi menzili ve Suyolcu-zâde kerimeleri menzilleri ve Hayrettin vakfına ait berber dükkanı, umumi yol ile sınırlı uzunluğu 9 zira 8 parmak, eni 4 zira 6 parmak hesabı ile alanı 38.5 zira 3 parmak arsa üzerine bina edilmiş iki kepenk dükkan,

12-Eyüp'te bulunan Hasköy Kasabası Piri Paşa Mahallesi'nde dört tarafından el-Hac Mustafa mülkü, bazen Semeriye Yahudi ve bazen Nesimi Yahudi mülkleri ve Çukacı Musa Yahudi mülkü ve umumi yol ile sınırlı, alanı 1020 zira arsa üzerine yapılmış, iki katlı altı odalı ve iki mutfaklı bir manzeli, iki tahta başı ve su kuyusu, iki tuvaleti ve sokak tarafında bir miktar avlusu olan meyveli ve meyvesiz ağaçları olan bahçe,

13-Sütlüce Kasabası, Mehmet Ağa Mahallesi'nde bulunan bir taraftan vakfın mülkü, bir taraftan Kapıcı Ali Çelebi bin Abdullah mülkü, bir taraftan Müezzîn-zâde Mehmet Hamdi Efendi mülkü, bir taraftan umumi yol ile sınırlı mülk arsa üzerine bina edilmiş iki katlı altı odalı yer,

14-Eyüp'te Sofular Mahallesi'nde bulunan iki taraftan eski Deftardar Hasan Efendi'nin bahçesi, bir taraftan Süleyman Efendi'nin menzili, bir taraftan umumi yol ile hudutlu malum miktar arsa üzerinde 17 odalı yer,

15-Sofular Mahallesi'nde, Süleyman Efendi menziline eklenen 460 zira arsa üzerinde bina olunan iki oda ve tuvaleti bulunan yer,

16-İstanbul'da Biniciler Mahallesi'nde bulunan iki taraftan İsmet Efendi zevcesi diye bilinen kadının mülkü, bir taraftan Kuzzât'dan Hasan Efendi mülkü, bir taraftan umumi yol ile sınırlı arsa üzerinde 8 odalı yer,

17-Biniciler Mahallesi'nde iki taraftan umumi yol, iki taraftan ..... menzilleri ile sınırlı üç adet menzil,

18-İstanbul Nişancı Paşa Mahallesi'nde bulunan üç taraftan umumi yol, bir taraftan Mehmet Çelebi mülki ile sınırlı değirmen yerinde bulunan altı oda ve bakkal dükkanı

19-İstanbul Kadirga Limanı yakınında bulunan bir taraftan Sami-zâde Ahmet Ağa odaları, bir taraftan mahalle imamına meşrut menzil, bir taraftan umumi yol ile hudutlu arsa üzerinde bina edilmiş üç odalı yer,

20-Kadirga Limanı Kasabası'nda bulunan yukarıda adı geçen Kapıcı Bağı Mahallesi'ne bitişik Sultan Selim, II. Bayezit Han vakfından yıllık 142 akçe bedel öşür mukatalı yer,

21-Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi'nin tasarrufunda olan üzerine bina alınacak olan menzillerin, başka bir tarafa vakf olmak üzere mütevellî izni bulunan, bir tarafı Sütlüce'ye giden yol, bir tarafı Ermeni Maşatlığı, bir tarafı Nakşibendi tekkesine ait, bazen Mahmut Bağı ile sınırlı, sayılı evler,

22-Kapıcıbağı'nın doğu tarafındaki yol ve dere ile ayrılan, II. Sultan Bayezit Vakfiyesinden 110 akçe öşür mukataalı, tasarrufunda olan diğer evler,

23-Başkasına vakf olmak üzere, müteveli izni bulunan, bir taraftan Kavada yakınında İbrahim Han-zâde'nin lağımları olan özel yer, bir taraftan Abdüsselam bahçesine akan dere ağzı ve Aşçıbaşı tarlası ile sınırlı, sayılı evler,

24-Şam hazinesi kalemlerinden temlik yoluyla padişahın mülk-nâmesi gereğince vâkıfa verilen iç havzadaki mezra ve köylerin âşâr vergisi,

25-Rumeli'de, Eğriboz Sancağı'nda, İstefa Nahiyesi'nde bulunan mahalde, İbrahim Paşa emlakinden olan Molos, Enderos, Orman ve Monik'e bağlı çiftlikler mahsulleriyle birlikte⁶¹ Şeyh Murat Tekkesi'ne irat kaydedilmiştir. Bu çiftliklerin yanında 1143/1730 tarihli belgede Morbik isimli yeni bir çiftlik veya köyün kayıtlı olduğu,⁶² ayrıca Antakya Kazası dahilinde, Meşrefiye Gölü civarında Beylerbahçesi denilen üç kıta bahçe⁶³,

26-Buna ilâveten Sadrazam, Yemen Fatihî, Gazi Sinan Paşa'nın Uzuncaabat, Hasköy ve Filibe'de bulunan vakfından, Şeyh Murat Tekkesi'ndeki fukaranın yemesi için 11 Recep 1208/12 Şubat 1794 tarihinden beri mutat olarak, yıllık 180 kilo pirinç⁶⁴.

I-VAKFIN MAL VARLIĞI İLE ALAKALI HUKUKİ İHTİLAFLAR

a- ÇİFTLİKLERLE İLGİLİ HUKUKİ İHTİLAFLAR:

Şeyh Murat Efendi Hangahı ve Türbelerine vakfedilen, Eğriboz Sancağında İstefa Nahiyesi'nde bulunan Monik isimli çiftlik reayaları mahkemeye başvurarak ; mültezimlerin kanuna uygun olan aşar ve rusumat vergilerini toplamalarına rağmen bununla yetinmeyip, koyunlardan otlak vergisi adıyla her bir koyundan birer para, ağıl vergisi diye her bir ağıldan beşer kuruş, tütünsellik adıyla her bir haneden 22 şer para, bakla, nohut ve alef vergilerini aldıktan başka salarya adıyla bina vergisi talep ederek bu bedelleri zorla aldıklarını ve çiftliklerin meraalarını zapt ederek kendi hayvanlarını otlattıklarını, para karşılığı başkalarının hayvanlarının da otlatılmasına izin verdiklerini bildirmişlerdir. Ayrıca öşür alması gerekirken, semen

⁶¹ C. Evkaf, nr: 32334.

⁶² A.g.v.

⁶³ Haskan, a.g.e, 81

⁶⁴ C. Evkaf, nr: 49

veya seba alırım diye fazla aldıklarını, kendilerine kötü davranıldığını ve reyanın perişan olduğunu ifade ederek şikayette bulunmuşlardır.⁶⁵

Mahkeme durumu Divan-ı Humayun'a bildirerek bu konu ile ilgili ferman istemiştir. Yapılan tetkik ve inceleme sonucu; toprağı ekenlerden elde ettikleri gelirin sekizde bir öşür ile salarilerinin, bakla, nohut vesair hububat ekenlerin hububatlarından ve tasarruflarından her sene otu biçilen eski çayırları olanlar dahi hasil olan otlaklardan onda biri öşürlerinin, ağılları olanların dahi koyun dölü alınmak için ağıla girdiği zaman her 300 koyundan beşer akçe ağıl akçesinin kanuni olduğu, daha fazla öşür ve vergi talebinin kanuna aykırı olduğu fermanla bildirilmiştir.⁶⁶

28 Şevval 1175 / 22 Mayıs 1762 tarihli arzuhalde; Şeyh Murat Zaviye'si gelirlerinden, Eğriboz Sancağı'nda bulunan Modih ve Kızılhisar kazalarına tabi Modos ve diğer ilamda yazılı isimlerle dört parça çiftliklerde oturan reyanın senetleri gereğince, bir altın olan cizyelerini ve avarız hanesi için 7.5 kuruş olan vergilerini ödemekte olduklarını, ayrıca tekalif-i örfiye ve şakka vergilerinden muaf tutulduklarını belirtmişlerdir. Bunların daha fazla vergi ödememeleri gerekirken birkaç seneden beri cizyedâr ve ayanları olan Modihli Ali Bey, kanun dışı her cizye evrakından ikişer altın tahsil ettiği, tekalif ve işтира adıyla 30 kese akçadan fazla parayı zorla aldığı, her bir kilesi 3.5 kuruştan 800 kile buğday parasını aldığı ve buna benzer zulüm ve baskı uyguladığı, ayrıca kadı ve Eğriboz muhafızının hükmü kararı ile geçen sene Zilkade ayında sadır olan emr-i şerif gereğince 92 senesinden 94 senesi sonuna kadar 3 sene zarfında vilayet tekalifi olmak üzere 9300 kuruş ve işтира akçesi diyerek 860 kuruş ki; toplam 10197 kuruşu zorla aldığı bildirilmiştir. Reaya vermiş olduğu arzuhalde adı geçen ayandan yazılı olan meblağın kendilerine geri ödenmesini ve yapılan bu zulümlerin durdurulmasını istemiştir. Modihli Ali ise; reyanın tekalif-i şakka ve örfiyeden muaf olduklarına dair ellerinde emr-i şerif bulunmadığını bildirerek, vilayet yol üzerinde olduğu için gelip geçen devlet adamlarına çeşitli masraflar yapıldığını, ayrıca devletin de burada masrafları olduğunu, bu masrafların da vilayetin ahali tarafından karşılanmasının şeri hüccetle belirtildiğini, bundan dolayı fazla verginin toplandığını, bu

⁶⁵ C. Evkaf, nr: 24703 (24 Cemaziyelahir 1190/10 Ağustos 1771).

⁶⁶ C. Evkaf, nr: 24703.

paraların ise ayanın delaleti ile yine mahalline harç ve sarf edildiğini bildirmiştir. Bunun üzerine yapılan araştırmada gerek naibin, gerekse şahitliği muteber olan halkın ifadelerinden anlaşıldığına göre; reyanın cizye gelirlerinden vermeleri gerekli olan 36 kuruşu vermeye aciz oldukları anlaşılmıştır. Bu durumu Eğriboz muhafızı ile kadısı da ifade etmişlerdir. Reyanın durumu göz önüne alınarak buyruldu çıkartılmış ve halkın şer'ân bir şey vermelerinin lazım gelmediğine dair 1 Zilkade 1195/19 Ekim 1781 tarihinde tezkereleri verilmiştir.⁶⁷

Evkafla ilgili bir diğer ihtilaf da 24 Şaban 1195/15 Temmuz 1781 tarihinde meydana gelmiş olup, Eğriboz Sancağı'na tabi Modih ve Kızılca Hisar kazalarında olan Moloz, Orman, Monik ve Endaros çiftlikleri reayasının avarızhane vergisinin fazla talep edildiğine ilişkin vermiş olduğu arzuhal üzerine, Ebü'l-Hayr Ahmed Efendi Vakfı'nın vakfiyesi ve vakıf kayıtlarının Anadolu Muhasabesi, Başmuhasabe ve Defterhâne-i Açıreden kontrol edilmesi istenmiştir. Yapılan araştırmada, Moloz Karyesinde 9 ve Endros Karyesinde 11 avarız hanesinin kayıtlı olduğu ancak, her bir haneden toplanan 7'şer kuruş avarızhane vergisi için herhangi bir kayıtlı olmadığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak vakıf sahiplerinin ve diğer memurların fazla vergi almamaları, reaya zulüm yapmamaları hususundaki telhis gereğince hareket etmeleri istenmiştir.⁶⁸

16 Cemaziyelahir 1144/16 Aralık 1731 tarihinde Eğriboz Cizyedarı Yüsusuf Eğriboz kadısına ve valisine başvurarak İbrahim Paşa'nın emlakinden olan Moloz, Orman, Monik ve Enderos adlı çiftliklerden 150 adet edna emlakı alındığını fakat muhasabe kayıtlarında 1458 adet edna emlakının kayıtlı olduğunu bildirmiş, buradaki reyanın yeniden sayılarak bunlara edna emlakı vergisi yazılmasının uygun olacağını belirtmiştir.⁶⁹

Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi'nin devlet tarafından mülkiyet ve vakfiyet üzere 1143/1730 tarihinde kendisine verilen çiftlikleri, Şeyh Murat Tekkesi'ne vakfettiği, fakat Defterhaneye bu durum hakkında her hangi bir ilmuhaber verilmediği için çiftliklerin gelirleri hazine için toplanmaya devam edildi. Böylece vakfın gelirlerinde önemli bir gelir kaybı meydana geldi. Bunun üzerine vakfın mütevellisi Murat

⁶⁷ C. Evkaf, nr: 2458 (28 Şevval 1175/22 Mayıs 1762).

⁶⁸ A.g.v.

⁶⁹ C. Evkaf, nr: 2458.

Efendi-zâde Mehmet Arif, Divan-ı Humayun'a arzuhal yazarak ellerinde bulunan temlik name gereğince Başmuhasebede bulunan kaydın ayrıntılı olarak derkenar olunup, Defterhane-i Amireye ilmuhaber verilmesini⁷⁰ istemiştir. Nitekim 17 Zilhicce 1199/21 Ekim 1785 tarihinde Baş muhasebede yapılan araştırmalar sonucu Defterhaneye ilmuhaber verilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Adı geçen temliknamenin doğru olduğu geçen zaman içerisinde çiftliklerin mülkiyetten vakfiyete değiştirilmesi, 6 Zilhicce 1199/10 Ekim 1785 tarihinde Defterdar Emîni'nin iğlamı ve 8 Muharrem 1200/11 Ekim 1785 tarihli arzı ile gereğinin yapılması istenmiştir⁷¹.

20 Muharrem 1200/23 Kasım 1785 tarihli telhisde; Modsah Nahiyesi'ne bağlı Bulur Mezra'sında bulunan, Defter-i Atik'de de kayıtlı olan çiftliklerden alınan, gayr-i müslimlere ait vergilerin kaldırılarak öşür vergisi kaydedildiği, adı geçen mezrada bulunan on üç çiftliğin geliri 570 akçe, Buzatili İnedüz Köyü'nden ispence ve kendüm vergilerinin toplamı 7325 akçe ve İne Nahiyesi'nde bulunan Buzat ili, Mekiseli Köyü ve Afi Mahallesi ile ormandan alınan ispence ve kendüm vergilerinin toplamı 11747 akçe olduğu belirtilerek, Defter-i Mufassal'da adı geçen yerlerin gelirlerinin devlete ait olduğu kaydedilmiştir. Mehmet Arif verdiği arzuhalde; belirtilen çiftliklerden başka Mursek Karyesi'nin de Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi'ye miriden mülkiyet ve vakfiyet üzere tahsis ve tesbit olunduğu belirtilmiştir. Ahmet Efendi tarafından bu yerler vakfedilip vakfiyesi tescil edilmesine rağmen, Defter-i Hakani'den yerleri belirlenip ifrazı yapılmadığı, böylece devlet arazisi durumuna son verilmediği için bu yerlerin gelirlerinin devlet tarafından alındığı bildirilmiştir. Gereğinin yapılması ve durumun Defter-ı Hakani'den düzeltilerek vakfa gelir kaydedilmesi istenmiştir.⁷² 15 Safer 1200 /18 Aralık 1785 tarihli Sadaret buyrultusunda yukarıda bahsettiğimiz çiftliklerden yalnız Moloz, Enderos ve Orman adlı çiftliklerin devlet tarafından mülkiyet ile verildiği Defter-i Hakani de kayıtlı olan bu çiftliklerin diğer emlak ve akarıyla adı geçen vakfa tescil edildiği bu durumun İstanbul Kadı Sicilinde kayıtlı olduğu ve oradan bu kaydın verilmesini Defter Emîni'nin istediği, fakat Modsah Nahiyesi'ne bağlı Bulur mezraları, İneroz köyü ve İne Nahiyesi'ne tabi, Mekiselü Köyü, Ağı Mahallesi

⁷⁰ C. Evkaf. nr: 32334.

⁷¹ A.g.v.

⁷² C.Evkaf nr: 32334 (20 Muharrem 1200 tarihli telhis).

ve Orman'ın Defter-i Mufassal'da, Hass-ı Hümayun köylerinden olduğu yazılmıştır. Bunlardan başka Monik isimli köyün kaydının bulunmadığı fakat 1145/ 1732 tarihinde verilen temliknameden de açıkça anlaşılacağı üzere buranın da devlet tarafından mülkiyet ve vakfiyet üzere Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi'ye verildiği, onunda yeniden bina ettiği nakşibendi zaviyesine vakfedip kanunen tescil ettiği ve bu durumun vakfiye kayıtlarından anlaşıldığı belirtilir. Bu sebeple Hass-ı Hümayundan ifraz ile vakfiyet üzere Defter-i Hakani den yeri belirlenerek Sülûs-ı Tefki Kalemi'nden gerekli işlemin yapılması ve icmal defterine kaydedilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunun üzerine Mornik Çiftliği'nden başka diğer üç çiftliğin ifrazı yapılarak, adı geçen vakfa tahsis edilmesi için Divan-i Hümayun'dan izin alınması istenmiştir⁷³. Nitekim gelirlerinin vakfa verilmesi için bu üç çiftlik hakkında Padişah fermanı çıkmıştır.⁷⁴

b-YORGAKI İLE İLGİLİ HUKUKİ İHTİLAFLAR

Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi Vakfı'nın Mütevellisi Mehmet Arif ile vakfın Sütlüce Kapıcıbağı denen yerdeki 316 zira arsa üzerine kurulu 130 zira tahtani ve fevkani 2 bab ve 186 zira arsa ile menzilin tasarrufunu elinde bulunduran Yorgaki arasında 19 Şaban 1198/9 Temmuz 1784 tarihinde vakıf mütevellisinin müracaatı üzerine mahkeme yapılmıştır. Yapılan muhakemede Yorgaki; Nişancı Paşa Mahallesi'nde bulunan Şeyh Murat Tekkesi'ne gelirlerini tevcih ettiği bahsedilen menzillerin ve yerlerin Ebu'l-Hayr vakfına ait olduğunu, Arif Efendi'nin, babası Mehmet Murat Efendi hayattayken huzurunda buraları kendisine feragat ettiğini kendisinin bunu kabul ettiğini açıklayarak bununla ilgili bana mühürlü bir adet temessuk verdi, diyerek temessükü mahkemeye ibraz etmiştir. Mütevelli Mehmet Arif Efendi'nin babası Mehmet Murat Efendi'nin mühürlü temessükünü tanıyıp kabul etmesi üzerine Yorgaki'nin haklı olduğu mahkeme tarafından ilan edilerek dava Yorgaki lehine sonuçlanmıştır⁷⁵.

c- PİRİNÇ TAHSİSİYLE İLGİLİ İHTİLAFLAR

Sinan Paşa Vakfı'nın Filibe'de üretilen pirinç mahsulünden Şeyh Murat Tekkesi'ndeki fukaranın yemesi için 180 kilo pirinç tahsis

⁷³ A.g.v.

⁷⁴ C. Evkaf, nr: 32334.

⁷⁵ İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri Arşivi, nr: 51, 75a-b.

edilmiştir. 1251/1835 tarihinde yeni mahsul pirinç yandığı için bu tahsisat verilememiştir. Bunun üzerine mütevellî Mehmet Emin arzuhal yazarak vakfın bu kaybından dolayı içerisine düştüğü zor durumu izah etmiş ve Murat Molla Hangahı'nın da aynı durumda olmasına rağmen ona tahsis edilen pirincin verilmesini emsal göstererek, vakfa pirincin veya bedelinin verilmesini istemiştir. Bunun üzerine Kuyud-ı Kadime'de ve Baş Mukata Kalemî'nde yapılan araştırmada Mehmet Emin haklı bulunarak Filibe Nazırı tarafından kilesi 60 akçe olmak üzere bedelinin veya pirincin aynen verilmesi sağlanmıştır⁷⁶.

2- VAKIF GELİRLERİNİN TASARRUFU VE DİĞER ŞARTLAR

Vakıf Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi vakfiyesinde gelirlerin nerelere sarf edileceğini de ayrıntılı olarak kaydetmiştir. Menzillerin ve dükkanların müeccel ücretleri ve adı geçen Şam Hazinesi Kalemî'nde kayıtlı olan köylerin ve mezarların aşar vergisi ve Eğriboz Sancağı'nda bulunan çiftliklerden, keçi mahsullerinden elde edilen gelirlerin dörtte biri toplanıp alındıktan sonra harcamaların aşağıdaki gibi yapılması istenmiştir:

- Şeyh Murat Tekkesi'ne Nakşibendiye usulü şartlarına haiz ve yetkin bir kimsenin şeyh olması ve şeyhliği devam ettiği müddetçe kendisine günde 70 akçe verilmesi,
- Tekkedeki 11 adet hücrede bulunanların her birine, bir cüz Kuran okumaları karşılığı olarak ikişer akçe verilmesi,
- Tekkenin mescidinde imam olan kimseye günlük 5 akçe verilmesi,
- Tekkeye gelen fukaraya, her gün yemek pişirilip yedirilmesi,
- İmarethane'de yemek pişiren aşçıya ücretinin verilmesi,
- Günlük 20 akçeden yıllık 7200 akçe ile pilav zerde pişirilmesi
- Tekkede Mevlit okunması,
- Vakfın mütevellisine günlük 20 akçe verilmesi,
- Hesap işlerinden anlayan bir kişinin vakfa kâtip olması ve

⁷⁶ C. Evkaf, nr: 49.

günlük 8 akçe verilmesi,

-Atlı bir tahsildar bulunup, günlük 10 akçe verilmesi,

-Vakfın aylık gelirini toplamak için tutulan tahsildara günlük 10 akçe verilmesi,

-Her Cuma gecesi hatme-i haccân okunup o gece için 300 akçe harcanması,

-Her senenin Şaban ayında, Leyle-i Berat gecesinde tekkede bulunan fakara toplanıp 70000 kelime-i tevhit okumaları ve okuyanlara 1000 akçe dağıtılması, bunun yanında Şeyh Murat Efendi ve evladının defnedildiği türbede her ayın ilk Perşembe gecesi tekkenin hücrelerinde kalanlarla, misafir olarak gelenlere; 130 kişiye bir koyun hesabıyla ziyafet verilmesi istenmiştir. Yine aynı gecede tekkenin postnişini olan şeyhin gözetiminde Nakşibendi tarikatının düsturu üzere hatme-i hecagan yapılması ve sonrasında mutat olduğu üzre üzüm alınıp yenilmesi hizmetleri için günlük iki akçe tayin edilmiştir. Kurbanı kesmesi ve onu yemek yapması için ahçıya günlük 2 akçe, miftahdâr olanlara hizmetlerinin karşılığı olarak günlük 3 akçe verilmesi vakfın mezkur vakfiyesinde şart ve tayin edilmiştir. Vâkıf tarafından bu işleri takip etmesi için müteveli olanlar görevlendirilmiş ve başlarına rüşü'l-küttablık makamında olanlar nâzır tayin edilmiştir. Bu durumun kendilerine bildirilmesi görevi de miftahdâra verilmiştir⁷⁷.

-Gelir fazlasının mütevellide muhafaza edilerek, buradan vakfın ihtiyaç duyduğu tamiratın acilen yaptırılması ve geçen zaman içerisinde yukarıda zikredilen şartlara riayet olunması, yazılı olan rakamların korunması vakfın gelirlerinin mutlaka fakara-yı müslimine sarf olunması vakfı yapan tarafından istenmiştir⁷⁸.

B- VAKFIN GÖREVLİLERİ

I- MÜTEVELLİLER

Vakfın şartlarına uygun olarak, şer'î hükümler gereğince vakıf işlerini idare etmek ve vakfı gözetleyip kollamak üzere tayin edilen

⁷⁷ C. Evkaf, nr: 32334

⁷⁸ C. Evkaf, nr: 23118 (22 Cemaziyelevvel 1175/19 Aralık 1761).

görevliye müteveli denmektedir⁷⁹. Vakıf görevlileri arasında en önemli görev mütevellilik vazifesiydi.

Vakfın ilk mütevellisinin, bir takım mülklerini hayır hizmetlerine vakfeden Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi'nin babası Mustafa Efendi olduğu bilinmektedir. Babasının vefatıyla vakıf mütevelliliğini Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi üstlenmiştir. Babasından kalan akarı ihya ederek, bunlara yenilerini de eklemiştir. Söz konusu akarın tamamını Şeyh Murat Efendi Dergahı'na vakf edip vakfiyesini tanzim etmiştir⁸⁰.

Vakfın ilk mütevellileri arasında, Ebu'l-Hayr Ahmet Efendinin kethüdası Kadı Mustafa Efendi İbn-i el-Hac Ahmet Ağa'da vardır⁸¹. 23 Cemazıyelevvel 1112/6 Kasım 1700 tarihinde Şeyh Murat Efendi Vakfı'nın mütevellisi Hafız Abdullah'tır⁸². Rebiülahır 1186/ Temmuz 1772 tarihli bir davadan bu tarihte Mehmet Murat Efendi'nin vakfa müteveli olduğunu⁸³ ve 19 Şaban 1198/9 Temmuz 1784 tarihinde ise, Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi Vakfı'nın mütevelliliği görevinde oğlu Mehmet Arif Efendi'yi görmekteyiz⁸⁴.

27 Şevval 1199/4 Eylül 1785 tarihinde vakfın Müteveli vekili Saliha Hatun olduğu belgelerden anlaşılmaktadır⁸⁵. 20 Ramazan 1236/21 Haziran 1821 tarihinde verilen bir arzuhale göre Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi Vakfı mütevellisinin Abdurrahman isimli bir zatın olduğu anlaşılmaktadır⁸⁶. Aynı şekilde 11 Rebiülahır 1272/21 Aralık 1855 tarihli bir arzuhale göre es-Seyit Mehmet Sait müteveli kaymakamlığı görevinde bulunmuş ve Ebü'l-Hayr Ahmet Efendi Vakfı, Harameyn Evkafına ilhak olmuştur⁸⁷.

2-İMAM HATİPLER

Eyüp-semtinde bulunan Şeyh Murat Efendi Camisinde 20 akçe yevmiye ile hatip olarak görev yapan Hafız İshak Efendi 1 Cemazıyelevvel 1208/5 Aralık 1793 Tarihinde arzuhal vererek kendi

⁷⁹ Ziya Kazıcı, *İslami ve Sosyal Açıdan Vakıflar*, İstanbul 1985, 31.

⁸⁰ C. Evkaf, nr: 32334.

⁸¹ A.g.v.

⁸² C. Evkaf, nr: 12862.

⁸³ İstanbul Şeriye Sicili, nr: 51, 75a-b

⁸⁴ Aynı yer.

⁸⁵ C. Maarif, nr: 1175.

⁸⁶ C. Evkaf, nr: 11159.

⁸⁷ C. Evkaf, nr: 27144.

rızasıyla görevini Abdulkerim İbn-i Mustafa Efendi'ye bırakacağını bildirmiştir. Vakfiyede yapılan incelemede hafız olmak kaydıyla bu görevin tevcihinde herhangi bir mahzurun bulunmayacağı anlaşılmıştır. Abdulkerim Efendi'nin hafız olduğu bilindiğinden görevle ilgili berat kendisine verilmiştir⁸⁸.

3-DERSİAMLAR (MÜDERRİSLER)

Şeyh Murat Efendi Tekkesi'nde ders veren dersiamların yevmiyelerinin İzzi Süleyman Efendi Vakfı tarafından karşılandığı belgelerden anlaşılmıştır⁸⁹.

6 Muharrem 1190/26 Şubat 1776 tarihinde vakfın medresesinde müderrislik görevini Hasan Efendi yürütmektedir⁹⁰. 21 Rebiülevvel 1197/24 Şubat 1783 tarihinde İzzi Süleyman Efendi Vakfında mutasarrıf olan Mehmet Abdullah'ın Şeyh Murat Efendi Tekkesi'nde daha önceleri müderris olarak vazife yaptığı anlaşılmaktadır⁹¹.

Şeyh Murat Tekkesindeki dersiamlık vazifesi Mustafa Halifenin büyük oğlu eş-Şeyh Hafız Mehmet Emin tarafından yürütülürken onun rızasıyla bu vazife şeyh Arif Abdullah Efendi İbn-i el-Hac Mustafa'ya takdim edilmiştir. Bu durum vakfın müteveli vekili Saliha Hatun'a bildirilerek, onun rızası da alınmış, Şeyhulislam Dürri-zâde es-Seyyit Mehmet Efendi'nin de onayıyla 27 Şevval 1199/4 Eylül 1785 tarihinde berat verilmiştir⁹².

28 Şevval 1209/29 Mayıs 1795 tarihinde Derviş Arif Abdullah İbn-i Hacı Mustafa 15 akçe yevmiye ile Şeyh Murat Tekkesi'nde vermiş olduğu derslerden kendi isteğiyle feragat ederek es-Seyyit Mehmet Emin Efendi'nin çocuğu Seyyit Ali'ye tevcih edilmesi için arzuhal vermiştir. Gerekli berat Seyyit Ali'ye verilmiştir⁹³.

4-KATIPLER

Eyüp'te bulunan Mustafa Efendi ve Murat Efendi Vakıflarının günlük 9 akçe ile katibi Mustafa bin Mehmettir. 23 Cemaziyelevvel

⁸⁸ C. Evkaf, nr: 7974.

⁸⁹ C. Maarif, nr: 1175.

⁹⁰ C. Evkaf, nr: 7974.

⁹¹ C. Evkaf, nr: 15485.

⁹² C. Maarif, nr: 1175.

⁹³ A.g.v.

1112/6 Kasım 1700 tarihinde kendi rızasıyla görevinden ayrılarak, bu görevi yapmaya ehil olan Abdullah bin Ahmet'e tevcih edilmesini istemiştir. Bunun üzerine mütevellî olan Hafız Abdullah arzuhal vererek Abdullah bin Ahmet'e katiplik beratının verilmesini istemiştir⁹⁴.

5-VAKIF GELİRLERİNİ TOPLAYAN GÖREVLİLER

Osmanlı döneminde vakıflara ait kira ve gelirleri toplayan görevliye cabi denmektedir. Daha çok orta ve büyük vakıflarda cabilik vazifesini görmektedir.⁹⁵

20 Ramazan 1267/19 Temmuz 1851 tarihli arzuhale göre Nişancı Mahallesi'nde bulunan Nakşibendi Hangahı'nın İstanbul ve diğer yerlerdeki gelirlerinin toplanmasında görevli Mehmet İzzet Ağa bin İbrahim vefat etmiş. Vasiyetinde bu görevin küçük oğlu İbrahim Rüştü'ye verilmesini istemiştir. İbrahim Rüştü'nün yaşı küçük olduğundan ehil bir yaşa gelinceye kadar bu göreve amcası Hüseyin Hasbi bin İbrahim bin Niyabe Halife'nin vekalet etmesinin uygun olacağı, İbrahim Rüştü'nün annesi ve vasisi Hatice bintü Mehmet Emin Hanımın vermiş olduğu arzuhalde belirtilmiştir. Ayrıca gereken beratın verilmesi istenmiştir⁹⁶. Bunun üzerine yapılan araştırmalar sonucunda verilen bilgilerin doğru olduğu anlaşılmıştır. Mehmet İzzet Halife, hanımı Hatice'nin ve kardeşi Hüseyin Hasbi Halife'nin yanında vasiyet ettikten sonra vefat ettiği anlaşılmıştır. Hüseyin Hasbi Halife'nin bu görevi yapabileceği el-Hac Kadir Efendi İbn-i Hafız İsmail ve es-Seyyit Abdulhadi Efendi ibn-i es-seyyit Mustafa isimli kişilerin şahadetleri üzerine Eyüp'de bulunan Hasköy Sütlüce Mahallesi imamı ve muhtarının ilmuhaberi ile Rebiülevvel 1267/Ocak 1851 tarihinde belirtilmiştir⁹⁷.

11 Rebiülahir 1272/21 Aralık 1855 tarihli Haremeyn Evkafı'nın mütevellisi es-Seyyit Mehmet Sait'in vermiş olduğu arzuhale göre; İbrahim Rüştü akıl baliğ oluncaya değin vekaleten amcası Hüseyin Hasbi Efendi'ye bırakmış olduğu 20 akçelik Nakşibendi Hangahı'nın gelirlerini toplama vazifesini geri istemiştir. Amcası ise bu görevi hakkıyla yaptığı, üzerinde herhangi bir zimmetin

⁹⁴ C. Evkaf, nr: 12862.

⁹⁵ Mehmet İpşirli, "Cabi", *TDV İslam Ansiklopedisi*, VI, İstanbul 1992, 529

⁹⁶ C. Evkaf, nr: 4937.

⁹⁷ A.g.v.

bulunmadığını belirterek bu konuda beratın kendisine verilmesini istemiştir. Divanda yapılan incelemelerde İbrahim Rüşti'nün haklı olduğu anlaşıl原因 olarak beratın ona verilmesi bildirilmiştir⁹⁸.

Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi vakfının 1266 / 1850 senesine kadar muhasebesinin kontrol edildiği sonraki senelerde kontrolünün yapılmadığı kayıtlardan anlaşıl原因 olup, mal ve icarlardan dolayı herhangi bir zimmetin olmadığı anlaşıl原因dır⁹⁹.

6-TÜRBEDARLAR

Şeyh Murat Tekkesi'nin türbedarlık yevmiyesi olan beş akçe Divan-ı Hümayun Teşrifatçılarından İzzi Süleyman Efendi Vakfı'ndan verilmektedir. Bunun Küçük Evkaf Muhasebesi'nde kayıtlı olduğu, ayrıca türbedarlık vazifesinin babadan oğula geçtiği belgelerden anlaşıl原因maktadır¹⁰⁰.

Şeyh Murat Tekkesi'nin türbedarı olan Hafız Ahmet İbn-i Molla Mehmet'in büyük oğlu Reşit Mehmet, 12 Şaban 1209 / 3 Mart 1795 tarihinde arzuhal vererek; babasının vefat ettiğini, türbedarlık görevinin boş kaldığını, kendisine babası vazifesinin verilmesi gerektiğini bildirerek berat istemiştir. Yapılan tahkik sonucunda Mehmet Reşit'e babasının vazifesi ve beratı verilmiştir¹⁰¹.

Şeyh Murat'ın postunda oturan Şeyh Hüseyin, 18 Muharrem 1214/ 22 Haziran 1799 tarihinde yazmış olduğu arzuhalinde; kayın pederi Nakşi şeyhi Hafız Mehmet Efendi'den kendisine intikal eden, Manisa Kazası'nda bulunan Saruhan Baba Zaviyesi Vakfından almak üzere, günlük 5 akçe türbedarlık ve yine günlük 5 akçe zaviyedarlık vazifelerinin, dörtte bir hissesi berat gereğince kendisine verildiğini, aynı berat gereğince ortağı olan Mustafa'nın kendi hakkını gasp ettiğini bildirmiştir. Beratın kaydedildiği Anadolu Muhasebesi'nden kaydın çıkarılarak gereğinin kapıcı başlıardan Osman-zâde Hüseyin Ağa tarafından yerine getirilip hakkının verilmesini istemiştir¹⁰².

⁹⁸ C. Evkaf, nr: 27144 (14 Rebiülahır 1272/24 Aralık 1855).

⁹⁹ A.g.v.

¹⁰⁰ C. Evkaf, nr: 4798.

¹⁰¹ A.g.v.

¹⁰² C. Evkaf, nr: 16244.

7- MİFTAHDARLAR

Şeyh Murat Tekkesi'nde bulunan türbenin miftahdarlık görevi günlük 3 akçe olup, Seyyit Mehmet Akif Bey ibn-i Ebu Bekir Paşa Vakfı'ndan verilmektedir¹⁰³.

22 Cemaziyelahir 1175/20 Ocak 1762 tarihli arza göre; Şeyh Murat Efendi'nin ve evlatlarının defnedildiği türbede miftahdar olarak görev yapan İsmail ibn-i Mustafa, müteveli tarafından günlük 3 akçe yevmiye ile tekrar aynı göreve atanmıştır¹⁰⁴.

4 Zilkade 1201/18 Ağustos 1787 tarihinde Şeyh Murat Tekkesi'nde miftahdarlık görevine başlayan Hasan Halife ibn-i Halil çocuğu olmadan vefat edince boş kalan vazifeye es-Seyyit Hafız Osman, 16 Zilkade 1225/ 13 Aralık 1810 tarihinde arzuhal vererek vakfın şartlarına uygun olduğunu bu vazifeye tevcih olunmak istediğini belirtmiş, berat verilmesini istemiştir. Kendisine 17 Zilhicce 1225/14 Ocak 1811 tarihinde görevin tevcihi için berat verilmiştir¹⁰⁵.

8- BUHURCULAR

Şeyh Murat Zaviyesi'nde Cuma ve Pazartesi günlerinde güneşin doğmasından sonra işrak namazını müteakip yapılan hatme-i haccan sırasında buhurculuk görevini yapanların 5 akçelik yevmiyeleri Sadrazam Mustafa Paşa Vakfı'ndan verilmektedir¹⁰⁶.

Eyüp semtin'de Nişancı Paşa Mahallesi'nde bulunan Şeyh Murat Zaviyesi'nde 24 Cemaziyevvel 1208/28 Aralık 1793 tarihinde buhurculuk görevinin Hafız Ahmet tarafından yürütüldüğü bilinmektedir¹⁰⁷.

¹⁰³ C. Evkaf, nr: 25438.

¹⁰⁴ C. Evkaf, nr: 23118.

¹⁰⁵ C. Evkaf, nr: 25438.

¹⁰⁶ C. Evkaf, nr: 22312.

¹⁰⁷ A.g.v.